

DİJİTAL HABERCİLİKTE AİLENİN ŞİDDETLE KODLANMASI: HÜRRIYET GAZETESİ ÜZERİNE ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ*

THE VIOLENT ENCODING OF THE FAMILY IN DIGITAL JOURNALISM: A CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS OF HÜRRIYET NEWSPAPER

Araştırma Makalesi
Research Paper

Revşan ŞEN**

Öz:

Haber, gelişen tüm dijital medya içeriklerine karşın takip edilmeye devam eden içerikler arasında yerini korumaktadır. Bilgilendirme, farkındalık yaratma ve gerçekliği temsil etme noktasında iddiası ve sorumluluğu olması nedeniyle haberde, toplumsal olayların hangi biçimde yer aldığı önem taşımaktadır. Buna karşın geleneksel medya mecralarının dijitalleşmeye uyum sağlaması ile yayınlarını internet ortamında da sürdüren gazetelerin daha fazla okur çekmek amacıyla tık tuzağı, hız, magazinselleştirme gibi yollara başvurarak etik ihlallere yol açtığı görülmektedir. Bu ihlaller beraberinde şiddet gibi konularda üretilen içeriklerde kişisel hakların göz ardı edilmesine, şiddetin teşvik edilmesine ve/veya şiddete yönelik farkındalık yaratma konusunda hiçbir rol üstlenilememesine yol açabilmektedir. Bu çalışmada 18.03.2025 tarihinde Türkiye'nin en çok ziyaretçi alan internet adresi hurriyet.com.tr adresinde paylaşılan üç aile içi şiddet haberi eleştirel söylem analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgular arasında ağırlıklı biçimde sansasyon yaratma amacına rastlanan haber içeriklerinde bu sansasyonun yaratılabilmesi için aile ve akrabalık ilişkilerine yönelik kavramların şiddet, cinayet olgularıyla sık biçimde yan yana getirildiği görülmüştür. Başlıkların da genellikle bu şekilde oluşturulduğu haber metinlerinde uygulanan şiddetin detaylarına yer verildiği saptanmıştır. Bununla birlikte gerçekleştirilen aile içi şiddet olaylarına yönelik farkındalık oluşturabilme potansiyeli zayıf olan haber içeriklerinde şiddetin ve/veya cinayetin faillerine yönelik keskin ifadelerle yer verilerek bu toplumsal sorunun bireysel kötülüğe indirgenme riskine yol açtığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Dijital Medya, Aile İçi Şiddet, Haber, Eleştirel Söylem Analizi.

Abstract:

News continues to hold its place among content that is followed despite the development of all digital media content. Due to its claim and responsibility in terms of informing, raising awareness and representing reality, the way in which social events are covered in the news is important. However, with traditional media outlets adapting to digitalisation and continuing their publications online, newspapers resorting to clickbait, speed, and sensationalism to attract more readers are seen to be causing ethical violations. These violations can lead to the disregard of personal rights in content produced on topics such as violence, the promotion of violence, and/or the failure to play any role in raising awareness about violence. In this study, three domestic violence news stories shared on 18 March 2025 on hurriyet.com.tr, Turkey's most visited website, were subjected to critical discourse analysis. Among the findings, it was observed that news content primarily aimed at creating sensationalism frequently juxtaposed concepts related to family and kinship with violence and murder in order to achieve this sensationalism. It was determined that the headlines were generally constructed in this manner and that the news articles provided details about the violence committed. However, it was found that news content with a weak potential to raise

awareness about domestic violence incidents used harsh language towards the perpetrators of violence and/or murder, thereby risking the reduction of this social problem to individual evil.

Keywords: Internet, Digital Media, Domestic Violence, News, Critical Discourse Analysis.

* Article Arrival Date: 12.05.2025

Article Acceptance Date: 29.11.2025

** Öğr. Gör. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Medya ve İletişim Uygulama ve Araştırma Merkezi, revsansen@gantep.edu.tr, orcid.org/0000-0002-0189-1031.

GİRİŞ

Ortaya çıkışıyla birlikte toplumsal alanda önemli bir konuma yerleşen gazetelerin temel unsurlarından olan haber, teknolojik ilerlemelerle birlikte farklı araçlar üzerinden dolaşıma sokulmaya başlamıştır. Gazetelerden radyoya ve televizyona taşınan haberler 1970’li yıllarla birlikte bilgisayar ortamına dahil olmuştur. Bu içerik türü, en büyük kırılmalarını bu aşamadan sonra yaşamıştır. 1990’lı yıllarla birlikte internet ortamlarının yoğunlaşmasıyla birlikte basılı gazetelerin birçoğu bu ortama taşınmış ve böylece internet siteleri haber içeriklerinin paylaştığı alanlardan biri haline gelmiştir (Bayram, 2024: 15-24). Gazetelerde yaşanan bu dönüşüm ve haberin internet sitelerine taşınması internetin yaydığı belirli kültürlerin haberlerin oluşturulma biçimine de etki etmesine yol açmıştır. Bilgisayardan mobil telefonlara uzanan haber, bu sayede anlık ulaşılabilen ve herkesin erişebileceği bir içerik biçimine dönüşmüştür. Bu dönüşümün anlık erişebilirliği sağlaması bakımından önemli görülmesiyle birlikte haberin niteliği noktasında belirli sorunlara yol açtığına yönelik önemli tartışmalar bulunmaktadır (Narin, 2015). Özellikle aşırı hız kaygısı nedeniyle üstü kapalı, detaysız ve doğrulanamamış şekilde servis edilen haber (Bilecen ve Bayraktutan, 2018: 346), özel yaşamın gizliliğinin ihlali, içeriğin asıl kaynağına yer verilmemesi, telif/patent haklarının göz ardı edilmesi, kişisel verilerin güvende tutulamaması, dijital ortamın gözetim alanına dönüşmesi, haber ile ticari enformasyon arasındaki sınırların yitirilmesi, yoğun reklam kullanımı gibi etik sorumlulukların ihlali bu tartışmaların öne çıkan konuları arasında yer almaktadır (Öztürk, 2015; Atasoy, 2016; Kalaman, 2019). Haberin üretimi sürecinde geleneksel medyadan devralınan nefret söylemine elverişli zemin sunma (Çelenk, 2010: 215), kadın cinayetlerinde mağdurları yaftalayıcı bir dil kullanma (Deniz ve Özel, 2015), gazetelerde yoğun biçimde kullanılan fotoğrafların ekleme, çıkarma, birleştirme, değiştirme gibi yollarla manipüle edilerek kullanılması (Korkmaz, 2014: 36), reyting ve tiraj kaygısını etik ilkelere taviz vermek için gerekçe olarak görmek (Şimşek, 2001: 291) gibi etik sorunların yanı sıra dijitalleşen habercilik de kendine özgü farklı etik sorunlara yol açmaktadır. Kullanıcılar tarafından tercih edilebilmek amacıyla anlık haberler oluşturmaya odaklanan internet siteleri gazetecilerin haber üzerinde yeterince düşünmemesine, doğrulama kanallarını teyit edememelerine yol açmaktadır (Şen, 2024: 269-270). Kâra odaklanan web siteleri, reklam yoluyla gelir elde etmek için geniş bir okuyucu kitlesini çekmeyi öncelikli hedef olarak görmektedir. Bu hedefe ulaşmak için ise, haber içeriğini bilgi yaymak yerine kârı maksimize etmek için bir araca dönüştüren sansasyonel başlıklar kullanmaktadır. Tıklanma amacıyla oluşturulan haberler ise etik ihlallere yol açmakta ve bu ihlaller istenmeyen durumları teşvik edebilmektedir (Özel ve Deniz, 2019: 445; Şahin ve Birincioğlu, 2020: 239). Genellikle istismar edilen konu başlıkları arasında ise cinayet haberleri, kadına şiddet ve aile içi şiddet haberleri yer almaktadır. Toplumsal yapıyı en çok etkileyen ilişki biçimlerinden ve birimlerinden biri olan aile, çocuğun nasıl bir bireye dönüşebileceği ile birlikte tüm bireylerinin hayatlarını nasıl sürdüreceklerini derinden etkilemektedir. Tam da bu nedenle aile içi iletişim ve etkileşim önemli bir konu haline gelmektedir. Nitekim bu olguları olumsuz biçimde etkileyen faktörler aile içi şiddete yol açmakta bu ise, toplumsal alanın

başlıca sorunlarından biri haline gelmektedir. (Çalışkan ve Aslander, 2014: 264). T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün yayımladığı Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı (2008)'na göre; aile içi şiddetin sonuçlarına bakıldığında bu durumdan en fazla kadınların etkilendiği, kendileri için güvenli bir "özel" alan olarak tanımlanan aile içinde birçok şiddet biçimlerine maruz kaldıkları görülmektedir. Bu nedenle aile içi şiddetle birlikte aile içinde kadına yönelen şiddetle mücadele, ailenin güvenli alana dönüşmesi sürecinde tartışılması gereken başat konular haline gelmektedir (Danık, 2000: 78). Öte yandan bu süreç tüm toplumu kuşatan medya araçları göz önünde bulundurulmaksızın doğru biçimde anlaşılamamakta, özellikle de aile içi şiddet içerikleri tüm önemine karşın magazin malzemesi biçiminde sunulabilmektedir. Bu sunum biçimlerinin şiddete etkilerinin açık biçimde ortaya konulabilmesi ve aile içi şiddetle mücadele edilebilmesi için medyada yer alan şiddete dayalı içeriklerin tartışmaya açılması gerekmektedir (Dursun, 2010: 20). Nitekim aile içi şiddet olayları, tüm farkındalık yaratma iddialarına rağmen Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization, 2024)'ne göre küresel düzeyde, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2024)'na göre Türkiye'de sürmekte ve bu durum haberlerde de sıklıkla yer almaktadır. Bu tür haber içeriklerinde olay mağdurlarının kimliklerinin açık biçimde paylaşılması, olaya konu olan şiddet eyleminin aşırı dramatize edilerek bilgilendirme amacından sapması gibi sorunlu temsiller yer almakta ve bu tür içerikler şiddete yönelik farkındalık oluşturmamakla birlikte şiddeti teşvik etmek gibi sorunlara yol açmaktadır (Erol, 2013; Yılmaz, 2024).

Son yılların en çok takip edilen haber mecraları arasında yer alan internet gazetelerinde sansasyonel biçimde sunulan bu tür haberlerde endişe uyandıran ifadelerin kullanıldığı başlıklara, şiddetin tüm detaylarını içeren metinlere ve fotoğraflara rastlanılmaktadır. Bu haberlerde yer alan olayların yasal süreçlerine yönelik detaylar genellikle göz ardı edilmekte ve okuyucular bu tür durumlarla karşılaşmaları halinde hangi yollara başvurabilecekleri hakkında bilgilendirilmemektedir (Erdem, 2020: 1210). Öte yandan bu tür haber içerikleri aileyi de bir şiddet alanına sabitleyerek birey ve topluluklar arasında kaygıların oluşmasına yol açmaktadır. Sonuç olarak, birey ve topluluklar haberlerden bekledikleri kamu yararından mahrum bırakılmakta, yaşadıkları toplumsal alanda kendilerini güvensiz hissetmekte ve bu tür durumlarda nasıl tepki verecekleri konusunda bilgilendirilmemektedir. Tüm bu sorunlar internet ortamında yayınlanan haberlerin hızlı biçimde yayıldığı gerçeği göz önünde bulundurulduğunda önemli bir risk faktörüne dönüşmektedir. Sonuç olarak bu gerekçeler, günümüzde çevrim içi gazetelerde aile içi şiddet haberlerinin sunulma biçimini önemli bir tartışma konusu haline getirmekte ve bu konuda etik kuralların önemini göstermektedir. Herhangi bir aile içi şiddet içeriğinin haberleştirilme sürecinde göz önünde bulundurulması gereken etik değerler, haberin bu ihlallerle yazılması durumunda yol açabileceği toplumsal etkiler göz önünde bulundurulmalıdır. Tüm bunlar ise özellikle haberlerde yer alan etik ihlallerin tespit edilmesi ile mümkündür. Bu gereklilikten yola çıkan araştırma Türkiye'nin en çok takip edilen internet gazetesi olan hurriyet.com.tr'de yer alan aile içi şiddet haberlerini eleştirel söylem analizine tabi tutmayı amaçlamaktadır. Aile içi şiddet gibi önemli bir sorunun haberleştirilme sürecinin medya etiği göz önünde bulundurulması analiz

edilmesinin medya kuruluşları ve sosyal medya kullanıcılarına haber üretimi ve üretilen haberlerin yayılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar bağlamında katkı sunması beklenmektedir.

Çalışma boyunca öncelikle şiddet, haber, internet gazeteciliği ve haberde etik kodlara değinilmiş ve ardından Türkiye'nin en çok takip edilen internet siteleri tespit edilmiştir. Bu siteler arasında birinci sırada yer alan hurriyet.com.tr'de 18 Mart 2025 günü boyunca paylaşılan ve aynı tarihte erişilen aile içi şiddet haberleri tespit edilerek her bir haber eleştirel söylem analizine tabi tutulmuştur.

1. ŞİDDET, AİLE İÇİ ŞİDDET VE MEDYA

Latince “violentia” kelimesinden türeyen şiddet kavramı, sertlik, acımasız kişilik anlamlarına gelmektedir. Benzer bir anlama gelen “violare” fiili de şiddete başvurarak hareket etmek, tüm değerleri göz ardı ederek kuralları yok saymak biçiminde açıklanmaktadır. Kelimeye bu anlamları yükleyen “vis” kökeni ise hem fiziksel bir varlığı işaret ederek güç, erk, yetki gibi anlamlarını ifade etmekte hem de nitelik, bolluk ve bir şeyin içsel gücü, doğası anlamlarını taşımaktadır (Michaud, 1991: 5). Türk Dil Kurumuna (TDK, 2025), göre şiddet “*bir hareketin, bir gücün derecesi; yeğenlik*”, “*hız*”, “*bir hareketten doğan güç*”, “*kaba güç*”, “*karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma*”, “*sertlik*” anlamlarına gelmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü ise şiddeti, kişinin kendine, başka bir kişiye, gruba veya topluma karşı kasıtlı olarak fiziksel güç veya kuvvet kullanması biçiminde tanımlamaktadır. Kullanılan bu güç yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya yoksunluk gibi sonuçlara yol açmaktadır. Şiddet uygulandığı biçime göre üç başlığa ayrılmaktadır. Kişinin kendine zarar vermesini, intiharını içeren kendine yönelik şiddet bu türlerin başında yer almaktadır. Bir diğer şiddet türü ise kişiler arası şiddettir. Kendi içerisinde aile/yakın partner şiddeti ve toplum şiddeti alt kategorilerine ayrılan bu şiddet türü çocuk istismarı, aile içi şiddet, yaşlılara, gençlere, yabancılara yönelik şiddet gibi başlıkları içermektedir. Son şiddet türü ise toplu şiddettir. Kalabalık bireylerin uyguladığı şiddeti ifade eden bu şiddet türü toplumsal, siyasal ve ekonomik şiddet başlıklarını içermektedir (WHO, 2012). Yer verilen şiddet türleri arasında en yaygın olmasına karşın genellikle özel ilişkiler olarak değerlendirilen ve bu nedenle de saklı kalan/tutulan aile içi şiddet, kişiler arası şiddet türüdür. Bu şiddet biçimi, eşlerle aile bireyleri arasında yaşanan şiddete dayalı olaylar biçiminde tanımlanmakta ve genellikle ev içerisinde yaşanmaktadır (Arın, 1996'dan aktaran Zara ve İnce, 2008: 82). Aile içi şiddeti önemli hale getiren etkenler arasında ise ailenin güvenli, korunaklı, sevgiye ve uyuma dayalı yapısının ön plana çıkarılmasına karşın üyeleri arasında eşitsiz ilişkilere dayandığında bu birimin şiddetin en uç alanlarından biri haline gelmesi bulunmaktadır (Özkan, 2017: 541).

Ortaya çıkışıyla birlikte tüm aile bireylerini olumsuz etkileyebilen aile içi şiddet türünde öfke ve saldırganlık duygularının ağırlıklı olarak kadınlara ve çocuklara yöneltildiği görülmektedir. Özellikle de kadınlara yönelik şiddetin yaygınlığı, aile içi şiddetin

anlaşılabilmesi için bu konunun ayrıntılı ve dikkatli biçimde incelenmesini zorunlu hale getirmektedir (Sarı, 1995: 20; Özmen, 2004: 29).

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı adına Marmara Üniversitesi ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) iş birliği ile gerçekleştirilen 2024 tarihli Türkiye Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'na göre, hayatlarının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı %12,8'dir. Farklı şiddet türlerine maruz kalan kadınların oranına da yer veren rapora göre psikolojik şiddetin oranı %28,2 ekonomik şiddetin oranı %18,3'tür (TÜİK, 2024).

Aile içi şiddetin altında yatan nedenler bir dizi faktöre kadar izlenebilmektedir. İlk olarak, daha önce şiddet uygulanan ortamda şiddete maruz kalmış bireylerin, stres ve sorunlarla başa çıkma yöntemi olarak şiddete başvurma olasılığının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. İkinci olarak, kadınların sosyo-kültürel açıdan eşitsiz ve zayıf konumu ile kadın veya erkeğin kendi ailelerinde sorunlar yaşamış olması da önemli etkenler arasında yer almaktadır (Çoban ve Kaplan, 2022: 130-131).

Aile içi şiddetin özellikle de kadına yönelik şiddetin önlenmesinde ekonomik yetersizlik, istihdam yoksunluğu, eğitimsizlik, ateşli silah sahibi olma gibi etkenlere karşı mücadele büyük rol oynamaktadır. Bununla birlikte iletişim becerilerinin geliştirilmesine hassasiyetle ve özenle yaklaşılması öfke kontrolünün sağlanabilmesi bakımından önemli bir mücadele yoludur. En önemli yollardan bir diğeri ise şiddete maruz kalan bireylerin başvurabileceği hukuki ve psikolojik destek mekanizmaları hakkında bilgilendirilmeleridir (Erden ve Akdur, 2018: 137). Bu mekanizmaların etkili bir şekilde kullanılabilmesi için, medya araçlarının doğru şekilde yönlendirilmesi ve bu yönergelerin kolayca erişilebilir olması gerekmektedir. Ancak, medyanın şiddet barındıran içeriği ele alışıyla ilgili tartışmalarda öne çıkan bir konu, kadınların sorunlu bir şekilde tasvir edilmesidir. Bu sorunlu tasvirin şiddeti kışkırtma potansiyeli olduğu öne sürülmekte ve bu nedenle bu tasvirlerin kapsamlı bir şekilde değiştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Arslan, 2019: 133). Bu düzenleme süreçlerinin doğru biçimde gerçekleşebilmesi için ise medya içeriklerinin sistematik biçimde analiz edilmesi gerekmektedir.

2. HABER, İNTERNET HABERCİLİĞİ VE ETİK KODLAR

Şiddetin ve şiddete yönelik tanımlamaların toplumların kültürlerine yerleşecek oranda köklü olduğunu ifade eden Trend'e göre, bu olgu yüzyıllardır nesilden nesillere aktarılan hikâyelerde, mitolojilerde, edebiyat ve sanat eserlerinde, opera ve tiyatrolarda, dini metinlerde kullanılmakta ve genellikle ahlaki öğretilere uyulmaması halinde karşılaşılabilecek bir durum biçiminde kullanılmaktadır (2008: 10). Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkışı ve yayılması ile birlikte şiddet olgusu sıklıkla bu araçlarla olan ilişkisi etrafında tartışılmaktadır. Özellikle de her dönemde rastlanılan bir olgu olmasına karşın şiddetin en görünür olduğu dönemin içerisinde yaşadığımız dijital çağ olduğu belirtilmektedir. Bu durum iddia edilen görünürlüğüne biçimiyle şiddetin varlığı ve süreğenliği arasındaki ilişkinin tartışılmasının önemini göstermektedir (Erdem, 2020: 1213).

Dijital medyanın ortaya çıkışı, geleneksel medya araçlarıyla birleştiğinde özellikle cep telefonları aracılığıyla gündelik hayatın medyatikleşmesine yol açmış, tüm kullanıcıların medya içeriklerinin üretim sürecine katılmalarını sağlamıştır. Bu durum, bu içeriklerin hangi kriterlere göre oluşturulduğu tartışmasını daha belirgin hale getirmiştir (Arslan vd., 2020: 26-27). Yasama, yürütme ve yargının ardından dördüncü güç olarak kabul edilen medyaya bu gücünü veren en önemli özellik bireysel ve toplumsal kanaatleri etkileyebilme gücüdür. Bu noktada medya, süregelen eşitsizliklerle mücadele etmede de rol sahibi konuma yükselmektedir. Özellikle de kadına karşı şiddetle mücadelede bir kamuoyu oluşturma alanı olarak görülen medya, sivil toplum kuruluşları tarafından çokça kullanılmakta ve bu yolla toplumsal alanda farkındalık oluşturulmaktadır (Özkan, 2018; Silsüpür ve Övüç, 2022: 21).

Bu denli önemli konumda olan medyanın yaygın sorunlarla mücadelede nasıl yol izlediği kritik soru haline gelmektedir. Nitekim medya özellikle aile içi kadına yönelik şiddete sıklıkla temas etmekte ve bu konuda içerikler üreterek geniş kitlelerin bilgisine sunmaktadır (Avcı ve Güdekli, 2018). Öyle ki şiddet içerikleri medyada bilgilendirme amacının dışına çıkacak ölçüde yaygın biçimde yer almaktadır. Bunun temel nedenlerinden biri ise şiddetin, seyirci için ilgi çeken konular arasında yer alması ve medyanın da seyirci alışkanlıklarına bu şekilde karşılık vermesidir. Bu nedenle kamunun bilgi alma hakkının gasp edilmemesi bununla birlikte şiddetin de teşvik edilmemesi için bu konuya yönelik içeriklerin büyük bir hassasiyetle hazırlanması gerekmektedir (Görmez, 2024).

Sunulan içeriklerin özellikle haber bağlamında düşünüldüğünde ortak bir söylem etrafında buluşmadığı kimi medya kuruluşlarının aile içi şiddet/aile içi kadına yönelik şiddet haberlerini yorumsuz verirken, kimilerinin kınayıcı dille haber yaptıkları görülmektedir (Sarı, 1995). Öte yandan özellikle geleneksel medya mecralarında sunulan bu konudaki haberlerde olayın içeriği ve çok yönlü sonuçlarına dair detaylandırmadan kaçınılmakta ve yer sıkıntısı da bu detaylandırmadan kaçınılmasına yol açmaktadır. Dijital medya mecralarında ise sorunlardan biri haber içeriklerinin detaylı şekilde verilmesidir. Bu detayları tehlikeli hale getirense şiddet ve cinayetlerin nasıl işlendiğine yönelik ayrıntılar barındırmasıdır. Bu tür olayların tüm detaylarına yer verilmesi olay mağdurlarının ve/veya yakınlarının yeni travmalar yaşayabilmelerine yol açmaktadır. Bu nedenle hem geleneksel hem de yeni medya platformlarının aile içi şiddet/aile içi kadına yönelik şiddet haberlerine yer verirken sorunlu dil kullandığı söylenebilmektedir (Arslan vd., 2020: 36). Şiddetin genellikle mağduru olan kadınların “kurban” rolünde yer aldığı metinlerde, örtük biçimde şiddetin gerekçelendirildiği örneklerle de rastlanmaktadır. Bunlar arasında kadının “aşırı”lıklarının olduğuna, toplumsal alanda kabul görmeyen davranışlarda bulunduğu ve bu nedenle uygulanan şiddeti hak ettiğine yönelik söylemler bulunmaktadır. Şiddetin teşvik edildiği bu tür içeriklerde şiddet mağduru “teşvik edici” hareketleriyle buna yol açmış gibi sunulmaktadır (Şahin ve Birincioğlu, 2020: 208).

Anlaşılabileceği gibi medya içeriklerinde aile içi şiddet/aile içi kadına yönelik şiddet yaygın biçimde kullanılmakta ancak bu hassas konunun hangi biçimde yer aldığı çeşitlenmektedir. Bunlarla birlikte tüm medya içerikleri aile içi şiddete yer verme biçimleri bağlamında önemli olsa da belirli içerik biçimleri gerçeklik iddiası taşıması nedeniyle

diğerlerinden daha önemlidir. Bu içerik biçimleri arasında yer alan haber, kurgusal içeriklerden belirli açılardan ayrılmaktadır. Haberler, topluma bilgi sağlayarak bireylerin gündelik yaşamlarıyla bağlantı kurmaktadır. Bununla birlikte çevrelerindeki dünyaya anlam kazandırmaları noktasında da kritik bir rol oynamaktadır. Öyle ki bir haberin izleyicileri onu pasif biçimde alımlamak yerine, onları anlamlandırmakta ve kendi hayatlarıyla ilişki kurarak yorumlamaktadır. Haberin sosyal bir sorumluluğa sahip olmasının nedeni de budur (Fiske, 2017: 149). Taşıdığı önemli sorumluluğa karşın medyanın içerik üretme sürecindeki temel dürtüsünün kâr olması, haber gibi içeriklerin de ticari kaygılar esas alınarak oluşmasına yol açmaktadır:

“Medya bir ticarettir. Eğlence ve haber endüstrisinin birincil gündemi izleyicilerin dikkatini çekmektir. Kâr yapma isteği, medyanın ideolojik, ahlâki ya da toplumsal sonuçları konusundaki endişelerin yerini alır. Bu bakış açısı genellikle ifade özgürlüğü ve serbest bir piyasa yararına olan uygulamaları savunur ya da medyada şiddetin yalnızca günümüz toplumunu yansıttığını iddia eder” (Trend, 2008: 15).

Gerçeklikle kurduğu ilişki ile medya içerikleri arasında önemli bir konum edinen haber, bir olayı aktarırken kendi içerisinde neden sonuç ilişkisi kurmaktadır. Bu neden sonuç ilişkisi içeriğin hangi şekilde kurgulandığını ve hangi tarihsel bakış açısıyla işlendiğini belirleyerek aktarılan olayın ne şekilde temsil edileceğini biçimlendirmektedir. Bu noktada haberin kurgulanma biçiminin önemi onun dilsel ve anlatsal yapısının önemini ortaya çıkarmaktadır (Fiske, 2017: 153). Söz konusu şiddet içerikleri olduğunda haberin bu içerikleri hangi biçimde kurguladığı olayın ne şekilde temsil edileceğini belirlemesi nedeniyle önemli hale gelmektedir. Bununla birlikte şiddet olgusunun medyada yer almasının ne tür sonuçlara yol açabileceği de önemli bazı soruların yanıtlanmasını gerektirmektedir. Şiddetin tüm tasvirlerinin aynı olmadığı alıntısına yer veren Trend (2008: 12), bir şiddet içeriğinin karşısında şu soruların sorulması gerektiğini ifade etmektedir:

- Şiddet açık bir şekilde gösterilmekte mi yoksa ima mı edilmektedir?
- Şiddeti nasıl bir karakter neden uygulamaktadır? Bu karakterin uyguladığı şiddetin ne tür sonuçları olmuştur?
- Şiddet eylemi iyi biri veya bir kahraman tarafından mı yoksa kötü biri tarafından mı gerçekleştirilmektedir?
- Gerçekleştirilen şiddet eylemi haklı gösterilerek ödüllendirilmekte midir?
- Şiddet herhangi bir acıya veya üzüntüye yol açmakta mıdır?
- İzleyicinin şiddet kurbanını anlaması sağlanmakta mıdır?
- Şiddetin izleyici kimdir?

Buna göre, her türlü şiddet içeriğinin olumsuzlanması yerine bir şiddetin kim tarafından ne amaçla gerçekleştirildiği, seyircinin hangi kitle olduğu, mağdurun kim olduğu ve mağdurla nasıl bir ilişki geliştirildiği içeriği önemli hale getirmektedir.

Aile içi şiddetin ve aile içi kadına yönelik şiddetin medyada nasıl temsil edildiğine bakıldığında ise genellikle şiddetin daha fazla okunurluk/izlenirlik oranının olması nedeniyle dikkat çekici bir malzeme olarak değerlendirilerek kullanıldığı görülmektedir. Tam da bu nedenle aile içi şiddete yönelik haberlerin medyada hangi biçimde sunulduğu hem bu konuda farkındalık yaratabilme potansiyelinin sınanması hem de var olan aile gibi toplumsal ilişkilerin hangi biçimde temsil edildiğinin anlaşılabilmesi bakımından önemlidir.

3. METODOLOJİ

2025 yılını ‘Aile Yılı’ ilan etmek, aile birliği ve uyumuna yönelik tüm risklerle mücadele etmeyi amaçlamak, genellikle şiddet içeren haberlerin konusu olan ailelerin nasıl temsil edildiğini incelemeyi gerektirmektedir. Bu noktada sunduğu içeriklerde farkındalık oluşturma ve aile içi şiddetle mücadele etme sorumluluğu olan medyanın, kritik rolü ön plana çıkmaktadır. Buradan hareketle araştırma, Türkiye’nin en çok ziyaret edilen haber sitesi olan hurriyet.com.tr’nin rutin bir gündeminde aile içi şiddet haberlerinin ne ölçüde ve hangi biçimde yer aldığını analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada öncelikle Türkiye’nin en çok ziyaret edilen haber siteleri tespit edilerek, birinci sırada yer alan haber sitesinde bir gün boyunca yayınlanan aile içi şiddet konulu tüm haberler eleştirel söylem analizine tabi tutulmuştur.

Şubat 2025 itibarıyla Türkiye’nin en çok ziyaret edilen haber sitesi ziyaret oranı baz alındığında hurriyet.com.tr’dir. Bu siteyi ise sırasıyla sozcu.com.tr, mynet.com, milliyet.com.tr ve ensonhaber.com izlemektedir (Similarweb, 2025). Bu nedenle araştırmada hurriyet.com.tr adresinde araştırmanın yapıldığı en güncel tarih olarak 18 Mart 2025’te paylaşılan tüm aile içi şiddet haberleri tespit edilmiştir. Amaç araştırmanın yapıldığı en güncel tarihte yer verilen aile içi şiddet haberlerinin sunumunu analiz ederek haber söylemindeki temsil biçimlerini ortaya koymaktır. Bu süreç aynı gün içerisinde paylaşılan tüm haberlerin detaylı biçimde okunması yoluyla gerçekleştirilmiş sözü edilen tarihte toplam üç habere erişilmiştir. Araştırmanın evreni, hurriyet.com.tr adresinde yayınlanan tüm haberler iken örneklemi ise 18 Mart 2025 tarihinde yayınlanan “aile içi şiddet” konulu haberlerdir. Amaçlı örneklem tekniğiyle tespit edilen bu haberler eleştirel haber çalışmaları arasında yer alan eleştirel söylem analizine tabi tutulmuştur. Söylem analizinin detaylı biçimde yapılabilmesi için haberler bir günde paylaşılan içeriklerle sınırlı tutulmuştur. Nitekim araştırma niceliksel bir genellemeyi hedeflememekte niteliksel olarak söylemsel yapıların ve ideolojik örüntülerin ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

Bununla birlikte Van Dijk’in eleştirel söylem analizi yaklaşımı temel alınmış, seçilen haberler için makro yapı ve mikro yapı başlıkları açılarak her bir başlığın altında ilgili bileşenler tespit edilmeye çalışılarak metin biçiminde yer almıştır. Kısa metinlerin parçalanarak anlamsal bütünlüğün önlenmesinden kaçınılmasının amaçlandığı bu tercihte içeriksel bütünlüğün korunması sağlanmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda Van Dijk’in eleştirel söylem analizi modeline uygun biçimde tabloya da yer verilmiştir.

Bu analizle yanıtlanması beklenen araştırma soruları (AS) şunlardır:

AS1. hurriyet.com.tr adresinde yayımlanan aile içi şiddet haberlerinde aile ve akrabalık ilişkileri hangi söylemsel stratejilerle inşa edilmektedir?

AS2. Bu haberlerde aile içi şiddet bireysel mi toplumsal sorunlar olarak mı sunulmaktadır?

AS3. Bu haberlerde toplumsal cinsiyet rolleri hangi biçimlerde temsil edilmektedir?

Söylem kelimesinin İngilizce karşılığı olarak discourse, Oxford Dictionary of Current English'de isim olarak, sözlü veya yazılı vaaz, süreklilik içindeki açıklama anlamına gelmektedir. Buna göre, söylem, belirli kişiler ya da topluluklar içinde gerçekleşen konuşmalardır. Bu konuşmalar düşüncelerin belirli dil yapısına dayalı şekilde gerçekleştirilmesini içermektedir. Fiil olarak söylem ise, görüşlerin sözlü veya yazılı biçimdeki ifadesidir. İnsanın söz söylemeyi istemesiyle ortaya çıkan söylem, her anlatım biçiminin belirli sözcük grupları arasında gerçeklemesi nedeniyle gerçekliğin yoruma dayalı aracına dönüşmektedir. Anlatım biçimlerinin içerdiği ve dışarıda bıraktığı her anlam söyleme biçimini veren etkenler arasında yer almaktadır. Tam da bu nedenle söylem kasıtlı ve/veya kasıtsız yanıltma ve aldatmaya yol açabilecek kendinden önceki tüm söylem biçimleriyle de ilişkili olabilen bir “izler yumağı” olarak tanımlanmaktadır (Akşin, 1999: 9-11). Bu izler yumağı içerisinde ideolojik olanı da gizlemekte ve bu bağlantılılık özellikle kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla önemli bir noktaya erişmektedir. Bu araçlar içerisinde dolaşıma sokulan söylem biçimlerinin toplumsal alanda ne gibi düşünce ve kanaatleri oluşturduğuna bakılması ve bunun için detaylı incelemelerin yapılması gerektiği düşüncesi söylemin bu rolünden kaynaklanmış ve söylem çözümlemesi tartışmaları yaygınlaşmıştır. Söylem çözümlemesinin uygulandığı medya içerikleri arasında haberler önemli bir yer tutmaktadır. 1970’li yıllarla birlikte artan eleştirel haber çözümlemeleri, bir rıza kazanma/kazandırma alanı olan medya içeriklerinin öneminin tespit edilmesiyle yoğun ilgi görmeye başlamıştır. Bu çözümleme alanlarından biri olan eleştirel söylem çözümlemesi veya eleştirel söylem analizi özellikle de Van Dijk’la anılmakta ve onun bu çözümlemeye ilişkin modeliyle ön plana çıkmaktadır. Bir söylemde barınan ideolojilerin ortaya çıkarılabilmesi için net bir çözümlemeye ihtiyaç duyulduğunu belirten Van Dijk, bunun için eleştirel söylem analizi modelini geliştirmiştir. Bu modele göre, herhangi bir metnin iç yapısında beslenen ideolojilerin açığa çıkarılmasını sağlayan bir söylem çözümlemesi süreci “makro yapı ve mikro yapı” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Makro yapı olarak belirlenen ve metnin genel yapısına yönelik çözümlemenin amaçlandığı aşamada tematik çözümleme ve şematik çözümleme yapılmaktadır. Başlıklar ve habere giriş biçimi incelenerek haberin genel temasına yönelik ilk inceleme yapılmaktadır. Ardından ise şematik çözümleme gelmektedir (Özer, 2011: 83). Şematik çözümlemenin önemi metnin manşet, başlık veya özet gibi en dikkat çeken bölümlerinin hangi bilgileri içerdiğinin ortaya konulduğu aşama olmasıdır. Metnin anlam yüklenmeye eğilimli olan bu bölümlerinde yer alan bilgiler metnin sonu gibi daha az dikkat çeken bölümlerine kıyasla daha önemli görülmektedir (Van Dijk, 2003: 70-71). Metnin mikro yapısının çözülmesinde ise temel olarak sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri, retorik çözümleme yapılmaktadır. Sentaktik çözümlemede cümlelerin yapılarına, aktif-pasifliğine, bölgesel

uyumda birbiri ardına dizilen cümlelerin bağlantılılığına bakılmakta, nedensel ilişkide sebep sonuç ilişkisinin nasıl kurulduğu analiz edilmektedir. Aynı zamanda bu aşama anlatım, özetleme, zıtlık ve örneklemeye yönelik analizi de içermektedir. Sözcük seçimleri ise söylem çözümlemesinin en kritik noktalarından birini oluşturmaktadır. Belirli bir kişi ya da topluluğun farklı metinlerde farklı sözcüklerle tanımlanmaları metnin ideolojik yapısına yönelik önemli bilgiler sunabilmektedir. Metnin retoriği aşamasında ise haberin inandırıcılığını arttıran unsurlar analiz edilmektedir. Bunlar görgü tanıklarının ifadeleri ve olaya dair görseller olabilmektedir. Özer (2011: 85)'in bu tekniğe yönelik verdiği bilgilere dayanarak oluşturulan tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 1: Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Çözümlemesi Modeli

A. Makro			
1. Tematik Yapı		a. Başlık/lar b. Haber Girişi	1. Spot/lar 2. Spot olmadığında haber metninin ilk paragrafı, tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle.
2. Şematik Yapı		c. Fotoğraf a. Durum b. Yorum	1. Ana Olayın Sunumu 2. Sonuçlar 3. Ardaan Bilgisi (Önceki olaylar) 4. Bağlam Bilgisi 1. Haber Kaynakları 2. Olay Taraflarının Yorumları
B. Mikro yapı			
1. Sentaktik Çözümleme		a. Cümle Yapısının Aktif/Pasif Olması b. Cümle Yapısının Basit/Karmaşık Olması	
2. Bölgesel Uyum		a. Nedensel İlişki b. İşlevsel İlişki c. Referans İlişki	
3. Sözcük Seçimleri			
4. Haber Retoriği		a. Fotoğraf b. İnandırıcı Bilgiler c. Görgü Tanıklarının İfadeleri	

4. BİRİNCİ HABERİN ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

18.03.2025 tarihinde hurriyet.com.tr haber sitesinde yayınlanan ilk haber “Adana”, “Seyhan”, “Cinayet” etiketleriyle yer almıştır. Sitede haber için “*Adana'daki dehşet! 10*

yaşındaki çocuk, 6 aylık kardeşini kucaklayıp, kendilerini banyoya kilitlemiş” başlığı seçilmiştir. Haberin analizini yönelik tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2: Birinci Haberin Van Dijk’in Eleştirel Söylem Çözümlemesi Modeline Göre Analizi

A. Makro Yapı		
1. Tematik Yapı		
	a. Başlık/lar	“Adana’da dehşet! 10 yaşındaki çocuk, 6 aylık kardeşini kucaklayıp, kendilerini banyoya kilitlemiş”
	b. Haber Girişi	1. Spot: “Adana’nın Seyhan ilçesinde boşanma aşamasındaki eşi Emine Tolan’ın 6 aylık bebeğini göstermediği iddiasıyla çıkan kavgada kayınbiraderi Fuat Erkaşka’yı öldürüp, kayınpederi Vakkas ve kayınvalidesi Bakiye Erkaşka ile komşuları Halil Vanlı’yı yaraladıktan sonra polise teslim olan İhsan Tolan tutuklandı. Kavga sırasında Emine Tolan’ın ilk eşinden kızı D. nin (10), kucakladığı kardeşiyle birlikte kendisini banyoya kilitlediği, olaydan sonra da polise sığındığı ortaya çıktı.” 4 adet fotoğraf kullanılmıştır.
2. Şematik Yapı		
	c. Fotoğraf	
	a. Durum	1. Ana Olayın Sunumu: Adana’da boşanmış iki eş arasında başlayan anlaşmazlıklar şiddete dönüşmüştür. 2. Sonuçlar: Cinayetin faili İhsan Tolan polise teslim olmuştur. 3. Ardalan Bilgisi (Önceki olaylar): Olayda hayatını kaybeden Fuat Erkaşka’nın kız kardeşinin eski eşini öldürdüğüne yer verilmiştir. 4. Bağlam Bilgisi: Emine Tolan’ın 6 aylık bebeğini eski eşi İhsan Tolan’a göstermediği iddiasına dayanmaktadır.
	b. Yorum	1. Haber Kaynakları: Haber içeriğinde karakolda verilen ifade ile komşuların 112’yi aradıklarına yönelik ifadeler bu kaynakların kullanılmış olabileceğini işaret etmektedir. 2. Olay Taraflarının Yorumları: Erkaşka ailesi ve İhsan Tolan.
B. Mikro Yapı		
1. Sentaktik Çözümleme		
	a. Cümle Yapısının Aktif/Pasif Olması	Çoğunlukla aktif dil yapısı kullanılmıştır.
	b. Cümle Yapısının Basit/Karmaşık Olması	Aileye yönelik kavramların yoğun kullanımı cümleleri karmaşık hale getirmektedir.
2. Bölgesel Uyum		
	a. Nedensel İlişki	Emine Tolan’ın ve ailesinin İhsan Tolan ile olan çocuklarını İhsan Tolan’a göstermedikleri iddiasının tartışmaları çıkardığına değinilmiştir.
	b. İşlevsel İlişki	Olaylar kronolojik sıraya sokulmuştur. Boşandıktan sonra İhsan Tolan çocuğu görmek için Emine Tolan’ın ve ailesinin evine gitmiştir. Aile İhsan Tolan’ın çocuğu görmesine izin vermemiştir. Ardından tartışma çıkmış, büyümüş ve söz konusu cinayet ve yaralama fiilleri gerçekleşmiştir.

	c. Referans İlişki	“eski eş”, “çocuk”, “kayınbirader”, “kardeş”, “kayınpeder”, “ilk eşinden kızı” kelimelerine sıklıkla vurgu yapılmış, okuyucuya hangi noktaya dikkat etmesi gerektiğine yönelik referanslar sunulmuştur.
3. Sözcük Seçimleri		“dehşet”, “kendilerini banyoya kilitlediler”, “öldürüp” gibi duygusal yükü ağır olan kelimelerle birlikte “kardeşi”, “kızı”, “eski eşi”, “kayınbiraderi” gibi aile ilişkilerine yönelik sözcükler tercih edilmiştir.
4. Haber Retoriği		
	a. Fotoğraf	Polisin cinayet failini tutukladığı vurgusu taşımaktadır.
	b. İnandırıcı Bilgiler	Komşuların polise haber vermesi, Erkaşka ailesinin İhsan Tolan ile yapılan telefon görüşmesini kaydettiklerinin söylenmesi.
	c. Görgü Tanıklarının İfadeleri	Silahlı kavganın başlaması üzerine çevredekilerin ihbarda bulunması

4.1. Makro Yapı

Haberin başlığı okunduğunda öncelikle haber detayına dair yeterli bilgi verilmediği anlaşılmaktadır. Adana’da yaşandığı belirtilen “dehşet”in ne olduğuna yönelik herhangi bir detaya yer vermeyen başlık bunun sonucunda 10 yaşındaki bir çocuğun kardeşini yanına alarak kendilerini banyoya kilitlediğini aktarmaktadır. Olayın bu şekilde başlıklandırılmasıyla okuyucunun bu sansasyonel ve gizemli başlık karşısında ilgisini çekmeyi amaçladığı “dehşet” (TDK, 2025) kelimesinin de bu amaçla tercih edildiği belirtilebilmektedir. Bu ifadelerle anlaşılan yaşanan çok korkunç bir olayın sonucunda çocuk yaştaki bir kardeşin kendini ve 6 aylık kardeşini banyoya kilitlemek zorunda kalmasıdır. Aile içini derin biçimde etkilediği anlaşılan bu olayın detaylarının öğrenilebilmesi için ise spota bakmak gerekmektedir.

“Adana’nın Seyhan ilçesinde boşanma aşamasındaki eşi Emine Tolan’ın 6 aylık bebeğini göstermediği iddiasıyla çıkan kavgada kayınbiraderi Fuat Erkaşka’yı öldürüp, kayınpederi Vakkas ve kayınvalidesi Bakiye Erkaşka ile komşuları Halil Vanlı’yı yaraladıktan sonra polise teslim olan İhsan Tolan tutuklandı. Kavgı sırasında Emine Tolan’ın ilk eşinden kızı D.’nin (10), kucakladığı kardeşiyle birlikte kendisini banyoya kilitlediği, olaydan sonra da polise sığındığı ortaya çıktı.”

Burada haberin boşanma aşamasında iki eşle alakalı olduğu, İhsan Tolan’ın boşanma aşamasında olan ve kendi ailesinin evine yerleşen Emine Tolan’ın yanına gittiği ve bu esnada kapıyı açan Fuat Eşkaşka ile aralarında yaşanan bir tartışma sonucu İhsan Tolan’ın Fuat Eşkaşka’yı öldürdüğü anlaşılmaktadır. Spotta yer alan bu bilgilerin devamına göre İhsan Tolan Emine Tolan’ın babasını, annesini ve bir komşusunu da yaraladıktan sonra polise teslim olmuştur. Başlığı oluşturan kardeşlerin banyoya saklanması da bu olaylar yaşanırken meydana gelmiştir. Olaya yönelik açık bir ifadeye yer verilmeyen başlığın aksine spotta olaya yönelik detaylar yer almaktadır.

Haberin içeriğinde tamamı büyük harflerle yazılı olan üç adet ara başlık yer almaktadır. Bu başlıklar şunlardır: *“Cinayetden Bir Gün Önce Tehdit Telefonu”, “Eski Eniştesini Vuran Kayınbiraderi, Yeni Eniştesi Öldürdü”, “Tutuklandı”*.

Yer verilen tüm başlıklar bir arada değerlendirildiğinde haber spotunda yer alan olayla alakalı özet niteliğinde ancak tam anlamıyla açıklanmamış ve detaya yönelik bilgi içermiyor olan ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bu başlıklar bir araya getirildiğinde yapılan en önemli bilgilendirme birbirlerine aile ve akrabalık bağı ile bağlı olan insanlar arasında yaşanan ve sonucu ölüm ve yaralama olan bir olaydır. Özellikle de “*Eski Eniştesini Vuran Kayınbiraderi, Yeni Eniştesi Öldürdü*” başlığında değinilmesi gereken belirli hususlar bulunmaktadır. Başlıkta “enişte” ve “kayınpeder” olarak tanımlanan kişiler “2 çocuk annesi” biçiminde tanımlanan Emine Tolan’ın eski eşi ve kardeşi olmasına karşın İhsan Tolan üzerinden isimlendirilmektedir. Burada haberin kurgusunun büyük oranda İhsan Tolan etrafında dönüyor olmasıyla birlikte aile ve akrabalık ilişkilerine yönelik tanımlamaların cinayetle ilişkilendirilmesi de söz konusudur.

Haberde toplam dört adet görsel yer verilmiştir. Kapak görsel iki farklı görselin birbirlerine montajlanması yoluyla tasarlanmıştır. Bu görselde iki polis tarafından arkadan kelepçeli olduğu anlaşılan kolları tutularak ve başı eğilerek götürülen bir erkek bulunmaktadır. Silik olan arka planda ise bir arabanın fotoğrafını çeken bir başka polis görseli yer almaktadır. Diğer görsellerde ise sırayla olay yeri inceleme polislerinden birinin bir aracın fotoğraflarını çektiği görsel, bir erkeğin polis tarafından götürüldüğü görsel, olay yeri inceleme polisinin bir aracın içerisine baktığı ve bazı insanların da durup bu olanları izlediği görsel yer almaktadır.

Resim 1: Birinci Habere Ait Görseller

Haberin genel düzenine bakıldığında başlıkta korkuya dayalı kelimelerin (dehşet, vahşet, endişe vb.) ve aile bağlarının bir arada kullanıldığı, içeriğe yönelik bilgilerin ancak

spotla birlikte verilmeye başlandığı, içerisinde birbirinden farklı başlıkların kullanıldığı ve bu başlıkların da bir kısmında aile bağlarına yönelik kavramlarla yaralama ve öldürmeye yönelik kavramların bir arada kullanıldığı görülmektedir. Haberde kullanılan fotoğraflardan birinde polislin evin önündeki delilleri topladığı, o sırada çevredeki komşuların da bu süreci izlediği görülmektedir. Haber bütünlüklü biçimde değerlendirildiğinde hem aile kurma hem boşanma süreçlerinin ne tür büyük ve olumsuz biçimlerde sonuçlanabileceği anlaşılmaktadır.

Metinde aile ilişkilerinin şiddetle yakın bağlarının olduğu sıklıkla akrabalık ilişkilerine yönelik kavramların kullanılmasıyla sağlanmaktadır. Bununla birlikte bir aile içi şiddet olayında belirli bireylerin değil tüm aile üyelerinin ve yakınlarının da etkilenmesi şiddetin çok boyutluluğuna ve ne ölçüde yayılabileceğine yönelik önemli bir sorunu işaret etmektedir.

Öte yandan erkek şiddetinin toplumsal gerekçelerine yönelik hiçbir analiz sunmayan bu metin polisler tarafından yakalanan failin görüntüsünü kapak görseli biçiminde kullanmakta ve “bireysel” gibi görünen bu suçun cezasının verildiğine yönelik mesaj vermektedir. Tüm bu ifadeler olayların “ailevi meseleler” ailevi meselelerin ise “şiddete dayalı meseleler”le ilişkilendirilmesine yol açabilme riski taşımaktadır. Öte yandan Emine Tolan’ın annesi, babası ve abisinden söz edilen haberde her biri İhsan Tolan’ın kayınpederi, kayınvalidesi ve kayınbiraderi olarak tanımlanmakta ve haber dilinin İhsan Tolan ve onun yakınları etrafında kurulduğu görülmektedir.

4.2. Mikro Yapı

Habere bakıldığında başlıkta kullanılan “Adana” ilk kelime “dehşet” kelimesi ikinci kelime olarak tercih edilmiştir. Bu durum başlığın ilk kelimelerinden yola çıkılarak bir kentin ve korkunç bir olayın birbiriyle ilişkilendirilmesine yol açmaktadır. Bununla birlikte dehşet ifadesi kadar dikkat çekici bir diğer husus aile ve akrabalık ilişkilerine yönelik kelimelerin haberde hangi sıra ile kullanıldığıdır. Başlığın ortasında yer alan “kardeş” ifadesi ile birlikte ikinci alt başlıktaki ifadeler de haberde nelere dikkat çekildiğini ortaya koymaktadır. “*Eski Eniştesini Vuran Kayınbiraderi, Yeni Eniştesi Öldürdü*” başlığı altında yer alan bilgiye göre olayda hayatını kaybeden Fuat Erkaşka, Emine Tolan’ın ilk eşini kendisini tehdit ettiği iddiasıyla öldürmüştür. Bu olayın ardından 12 yıl hapis cezasına çarptırılan Fuat Erkaşka denetimli serbestlikle tahliye edilmiştir. Bu olaya yönelik başlıkta kullanılan kavramların doğrudan akraba ve aile ilişkilerine yönelik kavramlar olduğu ve bunun başlığı sansasyonel hale getirmek amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Nitekim başlığın neredeyse tamamına yayılan kelime tercihleri bu olasılığı güçlendirmektedir.

Haber içerisindeki aktif/pasif dil kullanımına bakıldığında bazı farklılıkların görülmesine karşın ağırlıklı biçimde aktif dil kullanımının yaşandığı görülmektedir. Başlıkta geçen “*10 yaşındaki çocuk, 6 aylık kardeşini kucaklayıp, kendilerini banyoya kilitlemiş*” ifadesi bu dilin başlıktan itibaren kullanılmaya başladığını göstermektedir. Bununla birlikte girişte de benzer bir dil kullanımına rastlanmaktadır. “*Kayınbiraderi Fuat Erkaşka’yı öldürüp*”, “*(...) yaraladıktan sonra*”, “*(...) polise teslim olan*” biçiminde

aktarılan haberde pasif kullanıma İhsan Tolan'ın tutuklandığına yönelik ifadede rastlanmaktadır.

Tüm bu ifadelerden yola çıkılarak genel bir açıdan değerlendirildiğinde haber, başlıktaki “dehşet” ifadesiyle başlayan dramatik bir dil üzerine kurgulanmıştır. Okuyucuları habere çekebilmesi amacıyla tercih edilebilen bu dil genellikle olayların endişe uyandırıcı duygusal yönüyle karşı karşıya kalınmasına yol açmaktadır. Haber boyunca kurulan dil ve olayların birbirleri ile bağlantısı boşanma aşamasında olan Emine Tolan'ın 6 aylık bebeğini İhsan Tolan'a göstermemesi üzerine kurulmakta ancak şiddet aile bireylerinden birinin hayatını kaybetmesine ikisinin ise yaralanmasına yol açmaktadır. Öte yandan şiddetin aile içinde var olmasının yalnızca bu olayla sınırlı kalmadığına yer verilmektedir.

Haber metninden anlaşılabileceği gibi şiddet ve aile içi ilişkiler arasında bir sürekliliğin kurulduğu görülmektedir. Aile içi şiddetin önlenmesine yönelik toplumsal çözüm önerilerinin sunulduğu bir söyleme ise rastlanmamaktadır. Bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda haberde aile içi şiddetin sürekliliği ve yaygınlığının vurgulandığı ancak bununla mücadeleye yönelik herhangi bir ifadeye rastlanmadığı belirtilebilmektedir.

5. İKİNCİ HABERİN ÇÖZÜMLEMESİ

18.03.2025 tarihinde hurriyet.com.tr haber sitesinde yayınlanan bir diğer haberde Diyarbakır'da yaşanan bir cinayet olayı “Diyarbakır”, “Bağlar”, “cinayet” etiketleriyle aktarılmıştır. Haber için “*Diyarbakır'da korkunç cinayet! Dini nikahla birlikte yaşadığı kadının yeğenleri tarafından öldürüldü... 7 kişi gözaltında*” başlığı seçilmiştir. Haberin analizine yönelik tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3: İkinci Haberin Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Çözümlemesi Modeline Göre Analizi

A. Makro Yapı	
1. Tematik Yapı	
a. Başlık/lar	“Diyarbakır'da korkunç cinayet! Dini nikahla birlikte yaşadığı kadının yeğenleri tarafından öldürüldü... 7 kişi gözaltında”
b. Haber Girişi	1. Spot: “Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde dini nikahla birlikte yaşadığı kadının yeğenlerinin bıçaklı saldırısına uğrayan 65 yaşındaki Abdullah Aras, hayatını kaybetti. Olayla ilgili 7 şüpheli gözaltına alındı.”
c. Fotoğraf	1 adet fotoğraf kullanılmıştır.
2. Şematik Yapı	
a. Durum	1. Ana Olayın Sunumu: Diyarbakır'da birlikte yaşadığı kadının yeğenleri tarafından öldürülmüştür. 2. Sonuçlar: 7 şüpheli göz altına alınmıştır. 3. Ardaan Bilgisi (Önceki olaylar): Dini nikahla birlikte yaşamının kullanılması bu olgunun kültürel meşruiyetinin tartışmalı olduğunu göstermektedir. Akrabalık bağlarının ise cinayete yol açabileceğini işaret edilmektedir. 4. Bağlam Bilgisi: Dini nikaha yapılan vurgu bağlama ilişkin ipucu verse de haber olayın aktarımında açık şekilde bağlam bilgisi kullanmamıştır.

	b. Yorum	1. Haber Kaynakları: Haber içeriğinde açık bir kaynak belirtilmemekle birlikte jandarma ve hastaneye yönelik ifadeler kaynak olarak kullanılmış olabildiklerini işaret etmektedir. 2. Olay Taraflarının Yorumları: Olay taraflarının yorumlarına yer verilmemiştir.
B. Mikro Yapı		
1. Sentaktik Çözümleme		
	a. Cümle Yapısının Aktif/Pasif Olması	Çoğunlukla aktif dil yapısı kullanılmıştır.
	b. Cümle Yapısının Basit/Karmaşık Olması	Cümleler basit yapıda kullanılmıştır.
2. Bölgesel Uyum		
	a. Nedensel İlişki	Haber yaşanan olayın nedensel ilişkilerini açık şekilde kuramamış, olayı anlatmaya odaklanmıştır.
	b. İşlevsel İlişki	Haberin başlığı dikkat çekmek amacıyla kullanılmış, metin olayın aktarımına odaklanmış ve soruşturma için 7 kişinin gözaltına alınması soruşturmanın ciddiyetini ortaya koymuştur.
	c. Referans İlişki	“Abdullah Aras, “dini nikah”, “birlikte yaşamak”, “öldürülmek” gibi ifadelerle okuyucunun neye dikkat etmesi gerektiği işaret edilmektedir. “Dini nikahla birlikte yaşadığı kadın”, “yeğenleri tarafından öldürülmek” gibi sözcükler tercih edilmiştir.
3. Sözcük Seçimleri		
4. Haber Retoriği		
	a. Fotoğraf	Polisin olayı soruşturduğu vurgusu taşımaktadır.
	b. İnandırıcı Bilgiler	Hastanedeki müdahale ve şüphelilerin göz altına alınmasına yönelik detaylar inandırıcılığı sağlamaktadır.
	c. Görgü Tanıklarının İfadeleri	Yetkililerin ihbarla geldiği belirtilse de doğrudan görgü tanıklarının ifadelerine yer verilmemiştir.

5.1. Makro Yapı

Haberin başlığında geçen “korkunç cinayet” ifadesinde olayın dramatik yönünün vurgulandığı görülmektedir. Bu “korkunç” olaya ilişkin verilen bilgilerde kullanılan “dini nikâh”, “yeğen” gibi ifadeler ise olayın aile içi şiddet olayı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Olaya yönelik endişe uyandırıcı kelimelerle birlikte aile, akrabalık ilişkilerine yönelik tanımlar bir arada kullanılarak çarpıcı bir tanıtım yapılmaktadır. Ancak olayın neden yaşandığına yönelik açık bilgilere rastlanmamakta, habere yönelik detaylar spot okunduğunda anlaşılmaktadır.

Haberin spotuna bakıldığında olayın Diyarbakır’da geçtiği, 65 yaşındaki Abdullah Aras’ın birlikte yaşadığı kişinin yakınları tarafından bıçaklı saldırıya uğrayarak hayatını kaybettiği bilgilerinin yer aldığı görülmektedir. Ancak bu bilgileri içeren haber spotunda geçen ifadeler bir önceki haberle benzerlikler taşımaktadır. “*İmam nikahıyla birlikte yaşadığı kadının yeğenleri*” tarafından öldürüldüğü vurgusu yapılan haberde aile ilişkilerinin cinayet suçlarıyla ilişkilendirildiği görülmektedir. Okuyucunun ilgisini çekebilmek amacıyla sansasyonel biçimde kurgulanan başlık ve spot bunun için aile ilişkilerine yönelik kavramları kullanmaktadır. Nitekim spotta yer alan bilgede başka bir

detay yer almamakta haber şu spotla sunulmaktadır: *“Diyarbakır’ın Bağlar ilçesinde dini nikahla birlikte yaşadığı kadının yeğenlerinin bıçaklı saldırısına uğrayan 65 yaşındaki Abdullah Aras, hayatını kaybetti. Olayla ilgili 7 şüpheli gözaltına alındı.”*

İçeriği kısa tutulan haberde başka bir başlık bulunmamakta haber metni spottan sonra aynı şekilde devam ederek sona ermektedir. İşlenen cinayetin nedenine yönelik herhangi bir detaya rastlanılmayan haberin devamında da farklı aile ve akrabalık ilişkilerine yönelik tanımlamalar kullanılmaya devam etmektedir. Olayın önceki gece yaşandığına yer verilen paragrafta *“teyzelerinin dini nikahla birlikte yaşadığı Abdullah Aras”* biçiminde bir cümle kullanımına gidilmiştir. Haberin devamında şüphelilerin cinayeti neden işlediğine yönelik herhangi bir bilgiye yer verilmemesine karşın giriş katındaki dairenin balkonunun kesilmesi yoluyla eve girebildikleri detayına yer verilmiştir. Haber Abdullah Aras’ın müdahalelere rağmen kurtarılamadığına yönelik bilgi ile sona ermiştir.

Haberde görsel olarak yalnızca bir fotoğraf kullanılmıştır. Bu fotoğrafta olay yeri olduğu düşündürülen bir bina, binanın önüne çekilen olay yeri girilmez şeridi ve sırtı dönük bir asker bulunmaktadır.

Resim 2: İkinci Habere Ait Görseller

Haber metninde ana olayın açıklaması spottan başlanmış ve olay giriş metninde detaylandırılmıştır. Haberin ele alınma biçimine bakıldığında olay doğrudan aile içi şiddet üzerinden kurulmuş ve “yeğen”lerin “teyzeleri”nin “imam nikâhlı” eşini öldürdüğü tekrar edilmiştir. Haber içerisinde cinayetin neden işlendiğine yönelik hiçbir husus belirtilmemesine karşın okuyucu akrabalık ve aile ilişkileriyle birlikte anılmayı sürdüren bir metinle karşılaşmaktadır. Haberin bu şekilde tasarlanmasının sonucunda ön plana çıkarılan asıl durum akrabalık ilişkilerinin bir cinayete yol açtığı yönündedir.

5.2. Mikro Yapı

Haberde kullanılan kavramların hangi sırayla, hangi kelimenin yanında kullanıldığına bakıldığında başlığın ilk kelimesi için “Diyarbakır’da”, ikinci ve üçüncü kelimeleri için ise “korkunç olay”ın seçildiği görülmektedir. Haberin başlığı ilk okunduğunda belirli bir kentle ilişkilendirilen korkunç bir olayın yaşandığı vurgusu dikkat çekmektedir. Bu ifadelerden sonra konulan ünlemin ardından seçilen ilk kelimeler ise aile ve akrabalık bağlarına yönelik olan tanımlamalardır.

Haberde aktif ve pasif dil kullanımının yoğunluğuna bakıldığında başlıkta “öldürüldü” ile başlayan pasif kullanıma karşın genellikle aktif cümle kullanımının yoğun olduğu görülmektedir. Şüphelilerin, cinayeti işleme süreçlerine yönelik iddialar aktif bir dille yazılmıştır. Olay yerine sağlık ve jandarma ekiplerinin “sevkedilmesi” ve Abdullah Aras’ın kurtarılamaması ise pasif biçimde yazılmıştır.

Haber metnine genel biçimde bakıldığında haberin okuyucunun ilgisini çekebilmek adına olayı çarpıcı biçimde kullandığı görülmektedir. Olayın çarpıcı biçimde kullanılabilmesi için ise “korkunç cinayet” ifadesiyle birlikte akrabalık ilişkilerine yönelik kavramların kullanımına ağırlık verilmiştir. Bununla birlikte haberde bu ilişkiler “nikahlı karısının yeğenleri” veya “teyzelerinin nikahlı kocası” gibi ifadelerle tekrarlanmıştır. Bu ilişkilere ve nasıl gerçekleştiğine yer verilmesine karşın cinayetin neden işlendiğine yönelik herhangi bir ifade bulunmamaktadır.

6. ÜÇÜNCÜ HABERİN ÇÖZÜMLEMESİ

18.03.2025 tarihinde hurriyet.com.tr haber sitesinde yayınlanan diğer aile içi şiddet haberi daha önce işlenen bir cinayetin yeniden yargılama sürecini aktaran bir haberdır. Bu haber için, “*Mahkeme, eşi Yıldız Yılmaz’ı öldüren canıye yine aynı cezayı verdi*” başlığı seçilmiştir. Haber, “Samsun”, “Bafra”, “Cinayet” etiketiyle yayınlanmıştır. Haberin analizine yönelik tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4: Üçüncü Haberin Van Dijk’ın Eleştirel Söylem Çözümlemesi Modeline Göre Analizi

A. Makro Yapı	
1. Tematik Yapı	
a. Başlık/lar	“Mahkeme, eşi Yıldız Yılmaz’ı öldüren canıye yine aynı cezayı verdi”
b. Haber Girişi	1. Spot: “Samsun’un Bafra ilçesinde eşi Yıldız Yılmaz’ı (43) öldürdüğü suçlamasıyla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilen İsmail Yılmaz (71), Yargıtay tarafından kararın bozulmasının ardından yeniden yargılandığı davada yine aynı cezaya çarptırıldı.”
c. Fotoğraf	2 adet fotoğraf birleştirilerek 1 fotoğraf şeklinde kullanılmıştır.
2. Şematik Yapı	
a. Durum	1. Ana Olayın Sunumu: Yıldız Yılmaz’ı öldüren İsmail Yılmaz yeniden yargılandığı davada aynı cezaya çarptırılmıştır. 2. Sonuçlar: İsmail Yılmaz müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır.

		3. Ardalan Bilgisi (Önceki olaylar): Mahkeme, Yargıtay kararı, yeniden yargılama gibi hukuki süreçlere ve kadın cinayetleri, aile içi şiddet gibi toplumsal süreçlere yönelik ön bilgiyi gerektirmektedir.
		4. Bağlam Bilgisi: Haber önceki bir olayın yeniden yargılama sürecine yer vermekte bağlam bilgisi sunmamaktadır.
	b. Yorum	1. Haber Kaynakları: Haber içeriğinde açık bir kaynak belirtilmemekle birlikte yargı sürecine dayanması resmi kaynakları işaret etmektedir.
		2. Olay Taraflarının Yorumları: Olay taraflarının yorumlarına yer verilmemiştir.
B. Mikro Yapı		
1. Sentaktik Çözümleme		
	a. Cümle Yapısının Aktif/Pasif Olması	Hem aktif hem pasif cümle yapılarına yer verilmiştir.
	b. Cümle Yapısının Basit/Karmaşık Olması	Cümleler basit yapıda kullanılmıştır.
2. Bölgesel Uyum		
	a. Nedensel İlişki	Cinayetin gerekçesi bu haberde verilmemiş, İsmail Yılmaz'ın müebbet hapis cezasına çarptırılmasının gerekçesi olarak Yıldız Yılmaz'ı öldürmesi sunulmuştur. Haberin başlığı dikkat çekmek amacıyla kullanılmış, metin olayın aktarımına odaklanmış ve cezanın aynı şekilde verilmesi yargılama sürecinin olayı ne ölçüde ciddiye aldığını ortaya koymuştur.
	b. İşlevsel İlişki	“öldürmek”, “yargı kararının bozulması”, “yeniden müebbet”, gibi ifadelerle okuyucunun neye dikkat etmesi gerektiği işaret edilmektedir.
	c. Referans İlişki	“eski eşi”, “vurularak öldürülmek”, “yeniden yargılama”, “müebbet hapis cezası” gibi sözcükler tercih edilmiştir.
3. Sözcük Seçimleri		
4. Haber Retorik		
	a. Fotoğraf	Polisin cinayet failini tutukladığı vurgusu taşımaktadır.
	b. İnandırıcı Bilgiler	Yeniden yargılama sürecine yönelik detaylar inandırıcılığı sağlamaktadır.
	c. Görgü Tanıklarının İfadeleri	Doğrudan görgü tanıklarının ifadelerine yer verilmemiştir.

6.1. Makro Yapı

Başlığına bakıldığında aile içi kadına yönelik şiddeti içeren bir olaydan söz edildiği anlaşılan haberde cinayet için neden birden fazla karar verildiğinin açık biçimde anlaşılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte haber başlığı Yıldız Yılmaz'ı öldüren İsmail Yılmaz'dan “canı” olarak söz etmektedir. Bu tür çarpıcı bir kavramla dikkat çekmeyi amaçlayan haberde failin aynı cinayetten yeniden aynı cezayı aldığı anlaşılmaktadır. Olayın detayları ise haberin spotuna bakıldığında anlaşılmaktadır.

Spota bakıldığında yaşanan olayda İsmail Yılmaz'ın Yıldız Yılmaz'ı öldürdüğü ardından tutuklandığı bilgisi yer almaktadır. Cinayetin ardından ağırlaştırılmış müebbet cezasına çarptırılan İsmail Yılmaz'ın Yargıtay kararının bozulmasının ardından yeniden yargılandığı ve bu davada da aynı cezaya çarptırıldığı belirtilmektedir. Daha önce yaşanan

bir cinayet olması nedeniyle başlık ve spotta ağırlıklı biçimde yeniden yargılamanın ve her iki yargılamada da ağırlaştırılmış müebbet cezasına çarptırılmanın üzerinde durulmaktadır. Haberin içeriği bu nedenle kısa tutulmuştur. Hiçbir alt başlığın yer almadığı metinde Yıldız Yılmaz'ın gülümseyerek kameraya baktığı bir fotoğrafı ile onu öldüren İsmail Yılmaz olduğu anlaşılan birinin polisler tarafından tutuklanarak götürüldüğü ana yönelik bir fotoğraf yan yana konulmuştur. Haberde başka bir görsel kullanılmamıştır.

Resim 3: Üçüncü Habere Ait Görseller

İsmail Yılmaz'ın Yıldız Yılmaz'ı üç tekerlekli bisikletle seyir halindeyken öldürdüğü bilgisine yer verilen haberde cinayetin nedenine yer verilmemiştir. Yıldız Yılmaz'ı öldüren İsmail Yılmaz'ın her iki davada da aynı ağırlaştırılmış cezaya çarptırılarak bu durumun başlığa taşınması aile içi kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin karşısında adalet sisteminin işleyebileceğine yönelik bir algı oluşturmaya bakımdan önem taşımaktadır. Öte yandan “cani” ifadesi failin cinayet fiilinin kötülenmesi ve kınanması amacını taşısa da kullanımı belirli riskleri de beraberinde getirmektedir. “Cani” olarak tanımlanan fail böylece toplumsal alandan çıkarılarak tamamen kötü olarak etiketlenmektedir. Bu ise aile içi şiddetin önemli sonuçlarından biri olan kadın cinayetlerini toplumsal alanda yaşanan yaygın bir fiil olmaktan çıkararak yalnızca “cani” olabilecek düzeyde kötülerin gerçekleştirebileceği bir eylem biçiminde göstermektedir. Böylesi bir eylemi anlamak için toplumsal analize gerek bırakmayan bu söylem bu tür fiilleri belirli kötülerin hayatına dair olan istisnai olaylara indirgemektedir. Tam da bu nedenle aile içi şiddet haberlerinde suçun ciddiyetine vurgu yapılmak için seçilen kavramlar suçun gölgede bırakılması ve suça yönelik toplumsal farkındalığın oluşturulamaması sorunlarına kapı aralayabilmektedir.

Haber metni genel anlamda incelendiğinde metnin faili suçlayan, odağına ismine sıklıkla yer verdiği mağduru alan, mahkemenin adil yargılama sonuçlarına yer veren bir yapıya sahip olduğu söylenebilmektedir.

6.2. Mikro Yapı

Haber metni içerisinde yer alan belirli kelimelerin hangi sıralamayla yerleştirildiğine bakıldığında başlığın ilk kelimesinde “mahkeme”nin kullanıldığı görülmektedir. Ardından “eşi” kelimesiyle birlikte Yıldız Yılmaz'ın ölümüne yer verilen başlıkta “yine aynı cezayı verdi” ifadesi mahkemenin yargılama sürecine yönelik net tutumunu ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte başlıkla Yıldız Yılmaz'ın katilinin adı kullanılmamakta “cani” olarak ifade edilmektedir.

Haberde aktif ve pasif dil kullanımına bakıldığında ise özellikle başlıkta mahkemenin kararından söz edilirken aktif bir dil kullanıldığı görülmektedir. Mahkemenin hangi karara hükmettiğinden de benzer biçimde söz edilmekte, yer yer ise İsmail Yılmaz'ın ağırlaştırılmış müebbet cezasına çarptırılmasından söz edilirken pasif bir dile geçildiği görülmektedir.

Üçüncü haber metninin genel kurgusuna bakıldığında haberin daha önce işlenen bir kadın cinayetinin yeniden yargılanması sürecine odaklandığı görülmektedir. Bu nedenle de ağırlıklı biçimde mahkeme kararının yenilenmesi tekrar edilmekte ve başlıktan itibaren cinayet suçlusunu “cani” biçiminde tanımladığı için metnin verilen cezayı onayladığı anlaşılmaktadır. Mahkemenin kararını yinelemesinin ardında durarak adalet sisteminin işlerliğine vurgu yapılsa da cinayet suçlusunun bir cani biçiminde tanımlanması bu suçun istisnai ve spesifik bir suç biçiminde algılanmasına yol açma riski taşımaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada, Türkiye'nin en çok ziyaret edilen sitesi hurriyet.com.tr adresinde yayımlanan aile içi şiddet haberlerinin hangi biçimde yer aldığı eleştirel söylem analizi tekniğiyle incelenmiştir. 18 Mart 2025 tarihinde yayınlanan aile içi şiddet haberlerinin örneklem olarak seçilmesi sonucunda toplam 3 habere erişilmiştir. Haberlerin analizi sürecinde yanıtlanması hedeflenen toplam üç soru belirlenmiştir. Araştırmanın ilk sorusu, hurriyet.com.tr adresinde yayımlanan aile içi şiddet haberlerinde aile ve akrabalık ilişkilerinin hangi söylemsel stratejilerle inşa edildiğine yöneliktir. Bulgular göz önüne alındığında hurriyet.com.tr adresinde yayınlanan aile içi şiddet haberlerinde aile ve akrabalık ilişkilerinin çoğunlukla sansasyon yaratabilmek amacıyla şiddet olaylarını temsil eden kavramlarla iç içe kullanıldığı görülmüştür. Hem ana başlık ve ara başlıklarda hem de metin içlerinde inşa edilen bu söylem biçimleri, “6 aylık kardeşini kucaklayıp, kendilerini banyoya kilitlemiş”, “eski eniştesini vuran kayınbiraderi, yeni eniştesi öldürdü”, “dini nikahla birlikte yaşadığı kadının yeğenleri tarafından öldürüldü”, “teyzelerinin dini nikahla birlikte yaşadığı Abdullah Aras” ile örneklendirilebilmektedir. Haber metinlerinde akrabalık bağlarının sıklıkla vurgulanması aile ile şiddet arasında sıkı bir ilişkinin kurulmasına yol açabilme riski taşımaktadır. Nitekim aynı gün içerisinde yayınlanan haberlerde bu durumun tekrarlanması bu riski pekiştirmektedir. Araştırmanın diğer sorusu ise bu haberlerde aile içi şiddetin bireysel mi toplumsal sorunlar olarak mı sunulduğuna yöneliktir. Buna yönelik analize bakıldığında genellikle şiddetin kendisinin, “korkunç olay”, “dehşet” gibi ifadelerle anıldığı faillerinin ise, “cani” biçiminde isimlendirildiği görülmüştür. Kadına yönelik şiddet haberlerinin medyadaki temsilini analiz eden Arslan ve Dönük (2020)'e göre, olayların ciddiyetini yansıtmakla yükümlü olan medyanın “vahşet, dehşet, kan donduran” gibi ifadeler eşliğinde bu olayları haberleştirmesinden yola çıkılarak olayları etik açıdan değil tiraj açısından değerlendirdikleri sonucuna ulaşılabilmektedir. Benzer biçimde Çoban ve Kaplan (2022) da aile içi şiddet olaylarına yönelik haberlerin “korkunç, vahşet, dehşet” gibi kelimelerle anılmasının dikkat dağıtıcı etkisinin olduğunu

belirtmektedir. Buna göre içerikler bu tür ifadelerle kullanıldığında olayın kendisinden çok yapılaş şekline odaklanılmaktadır. Bununla birlikte “cani” gibi şiddetin failine yönelik adlandırmaların bu failleri canavarlaştırdığını ifade eden Dursun (2010)’a göre bu tür tanımlamalar yüzünden suç sapıklık düzeyinde ele alınmakta bireyselleştirilmektedir.

Bir diğer araştırma sorusu ise incelenen haberlerde toplumsal cinsiyet rollerinin hangi biçimlerde temsil edildiğine yöneliktir. Araştırmalar genellikle aile içi şiddetin mağdurlarının kadın ve çocuklar olduğunu göstermektedir. Nitekim kadınların toplumsal güç ilişkilerindeki ikincil konumları da bu temsil biçimlerinin nedeni ve sonucu olarak görülmektedir (Erol, 2013; Çalışkan ve Aslandere, 2014). Ele alınan haberlerden ilkinde bakıldığında Emine Tolan’ın kurban rolünde ele alındığı, kimliğinin genellikle aile içindeki konumuyla belirlendiği görülmüştür. Emine Tolan, ismiyle anılması dışında metinde “boşanma aşamasındaki eşi, Fuat Erkaşka’nın kız kardeşi” biçiminde yer almıştır. İkinci haber için de benzer bir durum söz konusudur. Abdullah Aras’ın olayda öldürülen kişi olmasına karşın haber metni kadını Aras’ın “dini nikahla birlikte yaşadığı kadın” olarak tanımlamaktadır. Üçüncü haberde ise öldürülen Yıldız Yılmaz, cinayet failinin “eşi Yıldız Yılmaz” şeklinde yer almaktadır. Görülebileceği gibi haberlerde kadın kimliği genellikle aile içerisindeki konumundan yola çıkılarak oluşturulmakta ve metinlere pasif biçimde yerleştirilmektedir.

Araştırma sorularının yanıtında yer verilen çarpıcı başlıkların kullanımı, dramatize edici ifadelerdeki yoğunluk ve aile ilişkilerinin bu ifadelerle yan yana getirilmesi haberin tıklanmasına odaklanan medya yaklaşımını tartışmayı gerektirmektedir. Medya etiğine yönelik araştırmalarda (Öztürk, 2015; Atasoy, 2016; Kalaman, 2019) ifade edildiği gibi kârın medya işleyişinin temel prensibi haline getirilmesi haber ve ticari enformasyon arasındaki farkı neredeyse ortadan kaldırmıştır. Bu durum haber sitelerinin daha fazla ziyaretçi çekebilmek amacıyla dikkat çekici ifadeleri kullanmasına yol açmakta ve aile ile şiddet de bu noktada sıklıkla dramatize edilerek yan yana getirilmektedir.

Analiz edilen metinler Trend (2018)’in medyada şiddetin yol açtığı sonuçlar bağlamında hazırladığı sorulara göre değerlendirildiğinde şiddetin açık biçimde görsel malzemeler yoluyla gösterilmediği ancak metinlerde detaylarıyla yer aldığı görülmektedir. Şiddetin kendisi “dehşet verici” korkunç olay” biçiminde tanımlanırken, şiddeti uygulayan karakterin nasıl biri olduğu ise “cani” gibi sıfatlarla ifade edilmekte veya “imam nikahlı karısının yeğenleri” biçiminde akrabalık ilişkileri vurgulanarak belirtilmektedir. Şiddet eyleminin faillerinin kahramanlaştırıldığı bir örneğe rastlanmamakta, benzer biçimde şiddet eylemi haklı gösterilmeyerek ödüllendirilmemektedir. Şiddetin yol açtığı acıya ve üzüntüye yönelik detayların bulunmadığı haber metinlerinde izleyicinin şiddet kurbanını anlamasının sağlandığı da görülmemektedir. Şiddetin izleyicisi internete ve haber sitelerine erişimleri olan tüm kullanıcılar olarak yorumlanabilmektedir. Herkesin erişimine açık bir alan üzerinde paylaşılan bu haberlerde aile ilişkilerine yönelik tanımlamaların sık sık şiddet eylemiyle yan yana getirildiği görülmüştür.

Bir toplumsal dayanışma birimi olarak ortaya çıkabilen aile yapısı özellikle de aile içi şiddet ile ciddi biçimde zedelenmekte ve bu şiddet biçimi başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere çok sayıda insanın ölümüyle, yaralanmasıyla ve travma yaşamasıyla sonuçlanmaktadır. Tam da bu nedenle ailenin önemine yönelen vurgu onun güvenli bir alan olduğu ölçüde önemli olabileceği ile ilerlemeli ve medyanın bu süreçte önemli bir konuma yerleştiği unutulmamalıdır.

Bu noktada aile içi şiddete yönelik olaylar haberleştirildiğinde bu şiddetin toplumsal gerekçelerine yapılması gereken vurgu onunla mücadeleyi de derinleştirebilecektir. Failler hakkındaki adil yargılama, mağduriyetlerin nasıl giderilebileceği, yeni aile içi şiddet olaylarının nasıl önlenilebileceğine yönelik medya içeriklerinin artırılması ailenin güvenli bir alan olarak ön plana çıkmasını sağlayabilecek unsurlar arasındadır. Ancak bu araştırma bulgularında açık biçimde görüldüğü gibi bu aşamadaki önemli rolüne karşılık medya içeriklerinde aile ve akrabalık bağlarından doğan şiddet olayları genellikle okunurluğu artıran çarpıcı bir öge olarak vurgulanmakta ve bu bağlarla trajik sonlar arasında kurulan ilişki pekişmektedir. Bu durumda aile ilişkileri şiddetin her türlüşüne davetiye çıkarmaya yazgılı bir birliktelik biçiminde algılanmaktadır. Şiddetin kendisi gibi, bir güvenli alan olarak görülen “aile” içerisinde gerçekleşmesi de dikkat çekici bir malzeme olarak kullanılmakta ve haberlerde akrabalık ve aile ilişkilerine yönelik kavramlar yer almaktadır. Çarpıcı kelimelerle ifade edilen cinayetler aile içi şiddetle mücadeleyi bireysel sorunlara indirgemekte ve birilerinin “canı”lığına sabitlemektedir. Oysa aile içi şiddetin yaygın rastlanan toplumsal bir sorun olduğuna yönelik kabul ve medya içeriklerinin bu farkındalıkla oluşturulması, bu sorunla mücadeleyi sağlayabilecek ve aileyi toplumsal alanın güvenli bir birimi haline getirebilecek adımlar arasında yer almaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin yayın süreçlerinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi’nin “Etik Kurallara Uygunluk” başlığı altında belirtilen esaslara uygun olarak hareket edilmiştir. Çalışmanın araştırma kısmında etik kurul izni gerektirecek bir husus bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Beyanı

Tek yazarlı ele alınan makale yazar tarafından üretilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalede yazar tarafından beyan edilmiş herhangi bir olası çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akşın, T. (1999). Söylem Üstüne Söylem'lere Dair. *Doğu Batı*, 3(9), 9-14.
- Arslan, H. (2019). Eleştirel medya okuryazarlığı kapsamında çocuğa ve kadına yönelik olarak önerilen özel haber dili. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 111-136.
- Arslan, H., Topal, A., & Dönük, G. G. (2020). Türkiye'de Geleneksel Medya ve Yeni Medyada Kadın Kimliği Üzerinden Üretilen Haberlere Eleştirel Bakış. *Dördüncü Kuvvet Uluslararası Hakemli Dergi*, 3(1), 21-38.
- Atar, A. ve Serintürk, Y. (2025) Adana'daki dehşet! 10 yaşındaki çocuk, 6 aylık kardeşini kucaklayıp kendilerini banyoya kilitlemiş. *Hürriyet*. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/adanadaki-dehset-10-yasindaki-cocuk-6-aylik-kardesini-kucaklayip-kendilerini-banyoya-kilitlemis-42732593>
- Atasoy, K. (2016). Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 269-301.
- Avcı, F., & Güdekli, İ. A. (2018). Toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisi: Yazılı basında kadına şiddet ve kadın cinayetleri haberleri üzerine bir analiz. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 475-506.
- Bayram, Y. (2024). 20. Yy. 'da Değişen Gazetecilik Anlayışı ve Günümüze Yansımaları. İçinde Y. Bayram (Ed.), *Temel Gazetecilik Kavramlar, Teknikler, Yenilikler* (ss. 13-30). Akademisyen Kitabevi.
- Bilecen, N. S., & Bayraktutan, G. (2018). İnternet Çağında Gazetecilik İçin Tartışmalı Bir Kavram: 'Yavaşlık'. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (29. Özel Sayısı), 341-354.
- Çalışkan, N., & Aslander, M. (2014). Aile İçi İletişim ve Siber Yaşam: Teorik Bir Çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 263-277.
- Çelenk, S. (2010). Ayrımcılık ve Medya. *Televizyon Haberciliğinde Etik*, (ss. 211, 228). https://www.academia.edu/6835099/Ayrımcılık_ve_medya
- Çoban, D., & Kaplan, M. (2022). Aile İçi Şiddette Medyanın Rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 127-146.
- Danık, Ş. (2000). Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(1), 77-87.
- Deniz, Ş., & Özel, E. K. (2015). Tecavüzün Haberleştirilmesinde Etik Sorunlar: "5 N 1 K Yetmez, Bir de Vicdan Gerek". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(4), 721-759.
- Dursun, Ç. (2010). Kadına Yönelik Şiddet Karşısında Haber Etiği. *Fe Dergi*, (1), 18-32.
- Eken, S. ve Gıyasettin, T. (2025). Diyarbakır'da korkunç cinayet! Dini nikahla birlikte yaşadığı kadının yeğenleri tarafından öldürüldü... 7 kişi gözaltında, *Hürriyet*, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyarbakirda-korkunc-cinayet-dini-nikahla-birlikte-yasadigi-kadinin-yegenleri-terafindan-olduruldu-7-kisi-gozaltinda-42733218>

- Erdem, M. N. (2020). Medya İçeriğinde Şiddetin Sunumu Üzerine Argümantatif Bir Çalışma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 1198-1217.
- Erden, G., & Akdur, S. (2018). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadın Cinayetleri. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(3), 128-139.
- Erol, D. (2013). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye Yazılı Basınında Şiddet Haberleri ve Haber Fotoğrafları. *Selçuk İletişim*, 8(1), 192-211.
- Fiske, J. (2017). *Reading The Popular*. Routledge.
- Görmez, A. (2024). Medya, Şiddeti Kaydetmeli Ama Meşrulaştırmamalı. *TRT Akademi*, 9(20), 278-283.
- Kalaman, S. (2019). Yeni medya ve dijital gözetim: Türkiye’deki sosyal medya kullanıcıları üzerine bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 26(2), 575-594.
- Korkmaz, A. (2014). Etik Bağlamda Haber Fotoğrafçılığının Manipülasyon ve Propaganda Aracı Olarak Kullanılmasının Değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(4).
- Michaud, Y. (1991). *Şiddet* (C. Muhtaroglu, Çev.). İletişim Yayınları.
- Narin, B. (2015). Mobil Telefonlar ve Gazetecilik: Mobil Haber Üretimi ve Habere Mobilden Erişim. *XX. Türkiye’de İnternet Konferansı*, 1-3.
- Özel, E. K., & Deniz, Ş. (2019). “Tık” ve “Etik” Arasında Sıkışan Gazetecilik: İnternet Gazeteciliğinin Ortaya Çıkardığı Yeni Etik Sorunlar ve Gazetecilerin Konuya Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 443-466.
- Özer, Ö. (2011). *Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri*. Literatürk Yayınları.
- Özkan, G. (2017). Kadına Yönelik Şiddet-Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 533-564.
- Özkan, S. (2018). Kadına Yönelik Şiddet ve Sosyal Medya Aktivizmi: Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Örneğinde İçerik Analizi. *Yeni Düşünceler*, 9, 57-69.
- Öztürk, Ş. (2015). Sosyal medyada etik sorunlar. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9(1), 287-311.
- Sarı, E. (2007). Basındaki Yansımalarıyla Aile İçi Şiddet. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 13-22.
- Silsüpür, Ö., & Övüç, M. (2022). Kadına Yönelik Şiddete Karşı Toplumsal Farkındalık Yaratma ve Kamuoyu Oluşturma Aracı Olarak Sosyal Medya: Kadın Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 5 (1), 1-25.
- Similarweb. (2025). Top News & Media Publishers Websites in Turkey. Similarweb. <https://www.similarweb.com/top-websites/turkey/news-and-media/>
- Şahin, Z. B., & Birincioğlu, Y. (2022). Tık Odaklı Başlıklar ve Okuyucu Refleksleri Üzerine Bir Araştırma: Odak Grup Çalışması. *TRT Akademi*, 7(14), 236-261.

- Şahinol, E. (2025). Mahkeme, eşi Yıldız Yılmaz'ı öldüren canıye yine aynı cezayı verdi, Hürriyet. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mahkeme-esi-yildiz-yilmazi-olduren-caniye-yine-ayni-cezayi-verdi-42732781>
- Şen, R. (2024). *İnternet Gazeteciliği*. İçinde Y. Bayram (Ed.), *Temel gazetecilik kavramlar, teknikler, yenilikler* (ss. 251-274). Akademisyen Kitabevi.
- Şimşek, M. (2001). Medya etiği. *Marmara İletişim Dergisi*, 11(11), 291-310.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Marmara Üniversitesi ve Türkiye İstatistik Kurumu (2024). *Türkiye Kadına Yönelik Şiddet Araştırması, 2024*. Ankara. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Kadina-Yonelik-Siddet-Arastirmasi-2024-57940>
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2008). Aile İçi şiddetle mücadele el kitabı. *TC Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü*, 11-13. <https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/aismelkitabı.pdf>
- Trend, D. (2008). *Medyada Şiddet Efsanesi: Eleştirel Bir Giriş* (G. Bostancı, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- TÜİK. (2021). Türkiye Aile Yapısı Araştırması, 2021. Erişim tarihi: 15.03.2025, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813>
- TÜİK. (2023). İstatistiklerle Aile, 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2023-53784> (Erişim tarihi: 15.03.2025)
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/?ara=%C5%9Fiddet>
- Van Dijk, T. (2003). *Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım*. İçinde B. Çoban & Z. Özarslan (Ed), *Söylem ve İdeoloji: Mitoloji-Din-İdeoloji*. (ss. 13-112) Su Yayınları.
- Yılmaz, D. (2024). Ulusal Gazetelerde Semih Çelik Cinayeti: Kadına Yönelik Şiddetin Medyada Temsili ve Çerçevesi. *Medya ve Kültür*, 4(2), 157-182.
- Zara A., İnce M. (2008), *Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme*, Türk Psikoloji Yazıları, 11 (22), 81-94.